

شعرهای ژاپنی شاعر ایرانی

رونمایی و نقد و بررسی دو مجموعه هایکو، سروده محسن مرتضوی میلانی با عنوان «خواب است، پروانه، پای شمع» و «از گل پرورده، به هزاران ناز بیویم، مهرآفتاب»، فردا دوشنبه ۲۲ مهر ساعت ۱۸ در شهرکتاب الف برگزار می شود.

آن طور که جام جم مطلع شده، در این نشست روح... هادی، مدیر گروه ادبیات دانشگاه تهران و سیمارحمانی فر، استاد این دانشگاه به نقد و بررسی این مجموعه ها و گفت وگو پیرامون هایکو خواهند پرداخت. در این مجموعه اشعار، علاوه بر هایکو، تعدادی فتوهایکو نیز از این سراینده منتشر شده است. هایکو، به نوعی از شعر ژاپنی گفته می شود.

آزاده صمدی و آن دیگری

آزاده صمدی را در تئاتر با بازی هایش در نمایش هایی چون «بی شیر و شکر» حمید امجد، «بیداری خانه نسوان» حسین کیانی، «بالاخره این زندگی مال کیه» اشکان خیل نژاد، «به کلک کوجولو» احمد سلیمانی، «روای یک شب نیمه تابستان» مصطفی کوشکی، «زبان اصلی» رسول کاهانی و «بدون تماشاگر» علی سرابی می شناسیم و حالا ایستنا خبر داده که او در تازه ترین حضورش در تئاتر، در نمایش «آن دیگری» به کارگردانی سمانه زندی نژاد و نویسندگی آرمین جوان روی صحنه خواهد رفت؛ نمایشی که قرار است آبان در پردیس تئاتر شهرزاد اجرا شود.

اصغر فرهادی: تاثیر بلندمدت معماری از سینما بیشتر است

حالا که پایین همین صفحه از محمود شجاعی، معمار و شاعر نوشته ایم، این را هم بگویم که اصغر فرهادی به پردیس چهارسو رفته و طی نشستی درباره ارتباط معماری و آثارش حرف زده. او گفته: قطعاً می توان شباهت هایی را بین این دو شکل کار هنری پیدا کرد. شاید به نظر بیننده، تأثیر سینما به مراتب

پیمایش انجام شده توسط دانشگاه تهران به ما می گوید چه کسانی به

راهپیمایی اربعین می روند و در جست و جوی چه هستند

زوار اربعین زیر ذره بین

اگر زائر اربعین بوده اید یا اگر فیلم ها و تصاویرش را دیده باشید، می دانید که خیلی ها در این راهپیمایی شرکت می کنند، پیر و جوان، زن و مرد، متاهل و مجرد... هرکسی در این سفر گمشده ای دارد؛ یکی خودش را می جوید و یکی دیگر در جست و جوی معناست، برای یکی زائر اربعین بودن ابزار ارادت است به خاندان رسول خدا و برای عده ای حمایت از مظلوم به حساب می آید.

همه اینها نظرات و برداشت های ماست از آنچه در راهپیمایی اربعین شاهدیم و حرف هایی که از زائران می شنویم اما بدون تردید روش های دقیق تری وجود دارد که پاسخ های درست و روشن درباره زائران اربعین به ما بدهد؛ پاسخ این سوال که چه کسانی بیشتر در راهپیمایی اربعین شرکت می کنند، چطور آدم هایی هستند از کدام طبقه اجتماعی و از چه فرهنگی و بسیاری سوالاتی از این دست.

مرکز پژوهشی سیاست های فضای مجازی دانشگاه تهران سال ۱۳۹۶، در پژوهشی دقیق و مفصل به دنبال پاسخ این سوالات رفته و به نکات جالبی دست پیدا کرده که در نمودارهای این صفحه می بینید اما قبل از آن بد نیست مطلع باشید این پژوهش جذاب، زمانی انجام شده که دکتر سعیدرضا عاملی عضو هیات علمی دانشکده مطالعات جهان دانشگاه تهران بوده و هنوز دبیری شورای عالی انقلاب فرهنگی را به عهده نداشت و نیز لازم است مطلع باشید که این آمارها به شیوه های کاملاً علمی و بر اساس نمونه های آماری انجام شده است؛ به عبارت دقیق تر طبق فرمول تعریف شده ای در علم آمار، نمونه آماری به نسبت تعداد شرکت کنندگان در مراسم اربعین انتخاب شده و پرسشنامه هایی به چهار زبان فارسی، انگلیسی، عربی و ترکی در جریان راهپیمایی سالانه اربعین در کشور عراق توسط زائران تکمیل شده است.

این پژوهش با عنوان تحلیل پیمایش اربعین حسینی / ظرفیت ها، چالش ها، نمادها و معانی به نتایجی دست یافته که بخشی از آنها را در نمودارهای این صفحه می بینید.

زائران اربعین حسینی (ع)

چند ساله هستند؟

پرسشنامه بین سنین بالاتر از ۱۵ سال توزیع شده و بالاترین سن مشارکت کنندگان هم ۸۰ سال بوده است.

در این بازه سنی، تراکم مشارکت کنندگان را در دو رده سنی بیشتر شاهدیم یکی ۱۷ تا ۳۵ ساله ها و دیگری کسانی که بین ۴۰ تا ۵۵ سال، سن دارند.

کار لایا صادقی برای نیما یوشیج

لایا صادقی را علاوه بر شعرها و داستان هایش، به تحقیقات آکادمیک اخیرش درباره شعر و ادبیات داستانی می شناسیم. اتفاقاً می توان بیشتر به این دست از محققان که به نقدهای سیستماتیک روی آورده اند اعتماد کرد چرا که آن ها از دنیای متون خلاقه، وارد آکادمی شده اند و مسیر برایشان صرفاً از راهروهای دانشکده ها عبور نکرده است، او دیروز در کانال شخصی اش خبر از انتشار مقاله ای در آینده نزدیک داده که در رابطه با شعر معروف «آی آدم ها»ی نیما یوشیج است. صادقی نوشته، کارکرد اصل «نقش و زمینه» را در تحلیل «آی آدم ها» پی گرفته است. نقش و زمینه یکی از ابزارهای تحلیل متن در رویکرد شناختی به شمار می رود، به همین علت تحلیل هر اثری با ابزارهای شناختی به گونه ای رابطه ای زیستی با هستی انسان خواهد داشت. آن طور که این شاعر و داستان نویس نوشته، این پژوهش، درصد یافتن چگونگی رابطه میان صورت و معنا در خوانش شعر است با این فرض که بازمیایی جهان مولف بر اساس ارتباط صورت و معنا در خلال متن رخ می دهد.

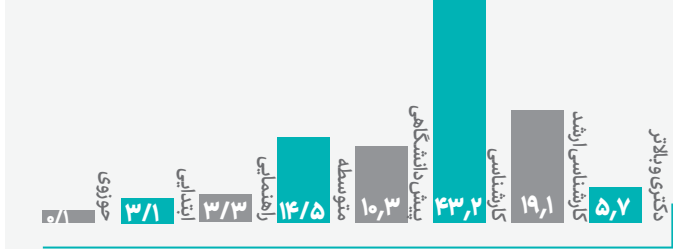
عمیق تر و سریع تر است و به نظر می آید معماری فضای آرام تر و ساکت تر و کم هیاهو تری است. در طول زمان به نظر می آید این سینماست که تأثیرات بیشتری می گذارد، اما بدون این که ارزش گذاری کنم، همیشه فکر می کنم معماری در طول زمان تأثیر بیشتری در زندگی ما می گذارد. مقصودم از تأثیر عمیق تر، تأثیری

زائران اربعین چه شغلی دارند؟

بیشتر جوانان به اربعین می روند که به علت اشتغال به تحصیل وارد بازار کار نشده اند و در نتیجه آمار افراد بی کار بالاتر از استاندارد های جهانی کشورهایی است که بیشترین تعداد زائران را به عراق می فرستند اما وضعیت شاغلین شرکت کنند در اربعین به این ترتیب است:

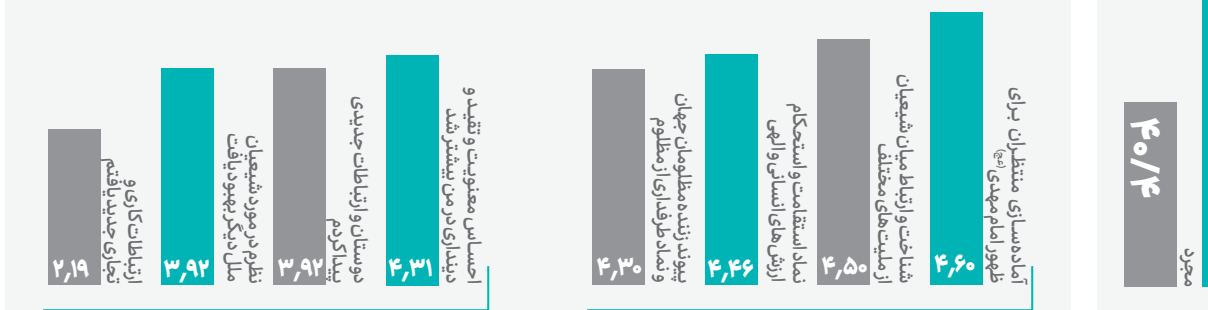

سطح تحصیلات زائران اربعین چقدر است؟

زائران اربعین چرا به این سفر می روند و چه دستاوردی داشته اند؟

بر اساس سوالات مطرح شده در پرسشنامه ها، افراد نکاتی را مطرح کرده اند که در این دو نمودار می بینید اما در پرسشنامه مذکور بخشی طراحی شده که افراد بتوانند نظرات شخصی خود را مطرح کنند.

نگین پنجم بر انگشت زخمی مرگ

۴ سال از درگذشت محمود شجاعی، شاعر «شعر دیگر» گذشت

فقط يك نمایشنامه با عنوان «مرگ های پس از شنوایی» بوده است، اما با همین يك اثر نیز می توان او را جزو رستگاران نمایشنامه نامه نویسی نوین ایران در دهه ۴۰ شمسی در نظر آورد چرا که با نوشتن همین اثر، در دومین دوره مسابقه نمایشنامه نامه نویسی تلویزیون ملی ایران، برگزیده شد و جایزه را از دست فریدون رهنما و آریی آوانسیان گرفت. در دوره نخست، عباس نعلبندیان جایزه را برده بود. با مورد توجه قرار گرفتن «مرگ های پس از شنوایی»، شاید برخی به بالندگی جریان متفاوت نمایشنامه نویسی در آن سال ها امید بیشتری بستند اما نسبت محمود شجاعی با تئاتر، چنانچه نسبت او با شعر، موسیقی، نقاشی، معماری، خوشنویسی، خیلی زود قطع شد؛ خب عضلات عرفان، اندام او را در خود بلعیده بود.

با این حال، علاوه بر «مرگ های پس از شنوایی» که سال ۱۳۴۸ نوشته و در سال ۱۳۸۸ منتشر شد، دست نویس طرح دو نمایشنامه دیگر از شجاعی باقی است؛ «مخاح و مردگان» و «نگین پنجم بر انگشت زخمی مرگ». با این دو طرح، قرار بود شاهد تریلوزی مرگ در نمایش محمود شجاعی با تئاتر، چنانچه درباره محمود شجاعی و نمایشنامه نویسی در حال تدوین است، همه اینها را یکجا جمع می کنند؛ کتاب، هر آنچه را در نسبت او با تئاتر هست، گروه می کند، گفت وگوی مفصل هوشنگ آزادزی و نگار حسین خانی و علیرضا سردشتی با او درباره رزمهای نمایشنامه نویسی اش هم در کتاب خواهد بود. در این میان، یادداشت هایی هم هست درباره نمایش محمود شجاعی از جمله از هوشنگ آزادزی ور، بخشی از پایان نامه شجاعی در مقطع کارشناسی ارشد معماری هم کتاب را تا آخر ورق می زند و تمام می کند؛ متن، نسبت معماری موسیقی و معماری صحنه را بر سری کرده است.

محمود شجاعی و شعر

امضای اصلی: شعر دیگر

محمود شجاعی را عموماً به خاطر امضایش پای بیابیه شعر حجم می شناسند، اما او به این امضا وفادار نبود و خود را شعر دیگری می دانست؛ شعر دیگر، عنوانی بود که در رابطه با يك حلقه شعری در دهه ۴۰ شامل بیژن الهی، محمود شجاعی، بهرام اردبیلی، هوشنگ چالنگی، هوشنگ آزادی ور، فیروز ناجی و پرویز اسلام پور به کار برده می شد و ناظر بود به فرار از مناسبات معمول در بازار شعر، البته فاصله ای که او با بوطیقای شعر دیگر حفظ می کند، اگر طولانی تر از قرابت هایش با این بوطیقا نباشد، کوتاه تر هم نیست. شاید وقتی در نسبت شعر محمود شجاعی و شعر دیگر، به عنوان نخله ای از شعر در دهه ۴۰ شعر فارسی سخن می گویم، ماجرا صرفاً به يك نقطه عزیمت مربوط است؛ به آن روزی از سال ۱۳۴۵ که او، پای يك کیوسک مطبوعاتی در تهران، «جزوه شعر» را دید و مبهوت آن شعر بلند بیژن الهی شد. از آنجا بود که جادوی شعر دیگر، او را در نورددید و «از آبی نفس های کوتاه» روی کاغذ آمد. شجاعی اما جادوی خودش را داشت. همان طور که بهرام اردبیلی مجزه به تسهلاتی دیگر از جادو بود.

محمود شجاعی و نمایشنامه نویسی

سه گانه مرگ

محمود شجاعی در اشتغالش به نمایشنامه نویسی بسیار مشتعل بود؛ با این که تنها محصول تام و تمام او در نوشتن نمایش و انتشار متن آن،

نگین پنجم بر انگشت زخمی مرگ

فقط يك نمایشنامه با عنوان «مرگ های پس از شنوایی» بوده است، اما با همین يك اثر نیز می توان او را جزو رستگاران نمایشنامه نامه نویسی نوین ایران در دهه ۴۰ شمسی در نظر آورد چرا که با نوشتن همین اثر، در دومین دوره مسابقه نمایشنامه نامه نویسی تلویزیون ملی ایران، برگزیده شد و جایزه را از دست فریدون رهنما و آریی آوانسیان گرفت. در دوره نخست، عباس نعلبندیان جایزه را برده بود. با مورد توجه قرار گرفتن «مرگ های پس از شنوایی»، شاید برخی به بالندگی جریان متفاوت نمایشنامه نویسی در آن سال ها امید بیشتری بستند اما نسبت محمود شجاعی با تئاتر، چنانچه نسبت او با شعر، موسیقی، نقاشی، معماری، خوشنویسی، خیلی زود قطع شد؛ خب عضلات عرفان، اندام او را در خود بلعیده بود.

با این حال، علاوه بر «مرگ های پس از شنوایی» که سال ۱۳۴۸ نوشته و در سال ۱۳۸۸ منتشر شد، دست نویس طرح دو نمایشنامه دیگر از شجاعی باقی است؛ «مخاح و مردگان» و «نگین پنجم بر انگشت زخمی مرگ». با این دو طرح، قرار بود شاهد تریلوزی مرگ در نمایش محمود شجاعی با تئاتر، چنانچه درباره محمود شجاعی و نمایشنامه نویسی در حال تدوین است، همه اینها را یکجا جمع می کنند؛ کتاب، هر آنچه را در نسبت او با تئاتر هست، گروه می کند، گفت وگوی مفصل هوشنگ آزادزی و نگار حسین خانی و علیرضا سردشتی با او درباره رزمهای نمایشنامه نویسی اش هم در کتاب خواهد بود. در این میان، یادداشت هایی هم هست درباره نمایش محمود شجاعی از جمله از هوشنگ آزادزی ور، بخشی از پایان نامه شجاعی در مقطع کارشناسی ارشد معماری هم کتاب را تا آخر ورق می زند و تمام می کند؛ متن، نسبت معماری موسیقی و معماری صحنه را بر سری کرده است.

محمود شجاعی و شعر

امضای اصلی: شعر دیگر

محمود شجاعی را عموماً به خاطر امضایش پای بیابیه شعر حجم می شناسند، اما او به این امضا وفادار نبود و خود را شعر دیگری می دانست؛ شعر دیگر، عنوانی بود که در رابطه با يك حلقه شعری در دهه ۴۰ شامل بیژن الهی، محمود شجاعی، بهرام اردبیلی، هوشنگ چالنگی، هوشنگ آزادی ور، فیروز ناجی و پرویز اسلام پور به کار برده می شد و ناظر بود به فرار از مناسبات معمول در بازار شعر، البته فاصله ای که او با بوطیقای شعر دیگر حفظ می کند، اگر طولانی تر از قرابت هایش با این بوطیقا نباشد، کوتاه تر هم نیست. شاید وقتی در نسبت شعر محمود شجاعی و شعر دیگر، به عنوان نخله ای از شعر در دهه ۴۰ شعر فارسی سخن می گویم، ماجرا صرفاً به يك نقطه عزیمت مربوط است؛ به آن روزی از سال ۱۳۴۵ که او، پای يك کیوسک مطبوعاتی در تهران، «جزوه شعر» را دید و مبهوت آن شعر بلند بیژن الهی شد. از آنجا بود که جادوی شعر دیگر، او را در نورددید و «از آبی نفس های کوتاه» روی کاغذ آمد. شجاعی اما جادوی خودش را داشت. همان طور که بهرام اردبیلی مجزه به تسهلاتی دیگر از جادو بود.

محمود شجاعی و نمایشنامه نویسی

سه گانه مرگ

محمود شجاعی در طراحی، خوش نویسی و موسیقی هم دستی داشت؛ معماری هم که حرفه اش بود و البته که از همه اینها، ۴۰ سال دست شسته بود. یادش گرامی.